

Uppföljning av utbildningsnämndens åtgärdsplan för att nå en ekonomi i balans

Ärende

Kommunstyrelsen beslutade den 25 november 2019 (§ 169) att uppdra till bildningsförvaltningen att vidta åtgärder för en långsiktig budget i balans.

Kommunstyrelsen beslutade även den 20 april 2020 (§ 50) att utbildningsnämnden ska upprätta en åtgärdsplan för att komma till rätta med det prognostiserade underskottet i samband med budgetuppföljningen per februari 2020.

Föreliggande ärende gäller utbildningsnämndens beslutade åtgärdsplan från den 25 november 2019 och den nya åtgärdsplanen per 31 mars 2020.

Ärendet har tidigare beretts av arbetsutskottet på sammanträdet den 4 maj 2020.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar att utbildningsnämndens åtgärdsplan inte leder till en budget i balans.
2. Kommunstyrelsen beslutar att utbildningsnämnden ska återrapportera arbetet med åtgärdsplanen, som antogs den 29 april 2020, till kommunstyrelsen senast den 12 september 2020. I återrapporteringen ska status på varje aktivitet beskrivas.
3. Kommunstyrelsen uppdrar till ordföranden i utbildningsnämnden och bildningsdirektören att på kommunstyrelsens sammanträde den 21 september 2020 muntligen presentera återrapporteringen av åtgärdsplanen.
4. Kommunstyrelsen uppdrar till kommunledningskontoret att till kommunstyrelsens sammanträde den 19 oktober 2020 yttra sig över utbildningsnämndens återrapportering.

Björn Wallgren

Datum	Diarienummer
2020-05-26	KS 2020/0197
Reviderat	
2020-06-10	

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 25 november 2019 (§ 169) att uppdra till bildningsförvaltningen att vidta åtgärder för en långsiktig budget i balans.

Utbildningsnämnden antog den 18 mars 2020 (§ 21) ”plan för åtgärder för att få en budget i balans inklusive en plan för översyn av långsiktig förskole- och skolorganisation i Danderyds kommun”.

Utbildningsnämnden beslutade den 29 april 2020 (§ 35) att ”godkänna föreliggande plan för åtgärder för att få en budget i balans inkluderat med en plan för översyn av en långsiktig förskole/skolorganisation, utan att nu ta ställning till de enskilda tänkbara förslagen inom effektiviseringar och besparingar”.

Kommunledningskontorets utredning

Detta tjänsteutlåtande behandlar utbildningsnämndens beslutade åtgärdsplan från den 25 november 2019 samt den nya åtgärdsplanen per 31 mars 2020.

Utbildningsnämndens beslutade åtgärdsplan den 18 mars 2020

Kommunstyrelsen beslutade den 25 november 2019 (§ 169) uppdra till bildningsförvaltningen att vidta åtgärder för en långsiktig budget i balans.

Vid utbildningsnämndens sammanträde den 5 februari 2020 (§ 2) konstaterades att det med utbildningsnämndens utökade ansvarsområde var för kort tid för att hinna presentera en åtgärdsplan till nämndens första sammanträde för året. Utbildningsnämnden beslöt uppdra till bildningsförvaltningen att vid nämndens sammanträde den 18 mars 2020 återkomma med en plan för översyn av en långsiktig förskole- och skolorganisation i Danderyds kommun.

Bildningsförvaltningen återkom med ett tjänsteutlåtande som kan sammanfattas med att många åtgärder har genomförts. Dock återstår cirka 12 miljoner kronor som ofinansierade åtgärder. Merparten av underskottet är en konsekvens av att flera enheter brottas med en obalans när det gäller tillgång och efterfrågan på förskole- respektive skolplatser. Detta visar sig främst i höga lokalkostnader men också i en stor utmaning för rektorer att anpassa organisationen till mindre barn- och elevgrupper med höga personalkostnader som följd.

Bildningsförvaltningen föreslås därför att i samråd med tekniska kontoret göra en genomlysning av kommunens samtliga förskole- och skollokaler och återkomma med en beskrivning över vilka lokaler som på längre sikt lämpar sig för förskole- respektive skolverksamhet ur ett pedagogiskt, ekonomiskt och arbetsmiljömässigt perspektiv. Arbetet ska samordnas med fastställd lokalförsörjningsplan, uppdraget att utjämna skolplatser i Djursholm samt byggnadsnämndens nya uthyrningsstrategi.

Björn Wallgren

Datum	Diarienummer
2020-05-26	KS 2020/0197
Reviderat	
2020-06-10	

Utöver ovan beskrivna förslag finns två viktiga pusselbitar som kan påverka budgetutfallet i positiv riktning: i) den beslutade översynen av skolpengens utformning och ett fortsatt arbete med hanteringen av bidrag till skolor med elever i behov av särskilt stöd samt ii) att skolvalet för höstterminen 2020 slutförs under mars månad och efter detta kan rektorerna med större prognossäkerhet planera sin organisation för höstterminen. Vid nämndens sammanträde den 18 mars 2020 presenterades ekonomisk helårsprognos från februari från respektive verksamhetsområde.

Ny åtgärdsplan per 2020-03-31

Kommunstyrelsen beslutade den 20 april 2020 (§ 50) att när en nämnd som helhet lämnar en negativ prognos, oavsett belopp, mot budget ska en åtgärdsplan upprättas. Åtgärdsplanen syftar till att följa upp de nämnder som prognostiserar en negativ avvikelse mot budget.

Utbildningsnämnden har prognostiserat ett negativ avvikelse mot budget med cirka 23,6 miljoner kronor eller cirka 3 procent i budgetuppföljningen per februari 2020.

Utbildningsnämndens verksamhetsområde nämnd och förvaltning (**anslag**) avviker med 0,3 miljoner kronor mot budget.

För utbildningsnämndens **volymrelaterade** verksamhetsområden prognostiseras en negativ avvikelse på cirka 3,8 miljoner kronor.

För förskolor i **egen regi** prognostiseras en negativ avvikelse med cirka 1,7 miljoner kronor. För ungdom och skola i egen regi prognostiseras en negativ avvikelse med cirka 17,9 miljoner kronor.

Av den totala negativa avvikelsen mot budget på cirka 23,6 miljoner kronor ska **volymerna** inte räknas in i det belopp som utbildningsnämnden ska göra en åtgärdsplan på.

Om det är fler barn och ungdomar än budgeterat innebär det att kommunen behöver betala ut mer i peng till alla utförare. Barn och ungdomar har rätt till utbildning och kommun är skyldig att betala för den. Det betyder att utbildningsnämnden ska göra en åtgärdsplan på 19,8 miljoner kronor (*23,6 miljoner kronor – 3,8 miljoner kronor*).

Utbildningsnämnden hade ett sammanträde den 29 april 2020 för att behandla åtgärdsplanen per 31 mars 2020. I åtgärdsplanen går det bland annat att läsa att utbudet av platser på *förskolor* är för stort i förhållande till antalet barn, främst i Djursholm. Detta har medfört en organisation som inte är optimal och kostnader för lokalytor som är tomställda.

Tre av elva kommunala *grundskolor* uppvisar ett underskott i förhållande till den lagda budgeten. Grundproblematiken kring den ekonomiska situationen har sin bakgrund i ett minskat elevunderlag samt en striktare

Björn Wallgren

Datum	Diarienummer
2020-05-26	KS 2020/0197
Reviderat	
2020-06-10	

bedömning och därmed utbetalning av resurser för elever i behov av särskilt stöd.

Gymnasium i egen regi har höga IT-kostnader och ett byte av IT-miljö ska på några års sikt minska skolans utgifter med ca två miljoner kronor. Vidare visar språkin introduktionsverksamheten en årlig förlust på cirka 2,5 miljoner kronor.

Svårigheter att under pågående läsår minska antalet grupper i *modersmål* påverkar tjänsternas omfattning under första halvåret 2020. De administrativa systemen är dessutom dåligt synkroniserade med varandra vilket gör att det är svårt att få en överblick över efterfrågan och hur tjänsternas omfattning ska användas.

Den negativa prognosen påverkar även nästkommande år.

Förskola och grundskola i egen regi

När det gäller förskole- och skolplatser i Djursholm så kvarstår de negativa effekterna för enheterna så länge som antalet totala platser inte har minskats i relation till efterfrågan.

Arbetet med att anpassa personalstyrkan i förhållande till antalet barn pågår löpande. Med undantag för verksamheterna i Djursholm är bedömningen att anpassningar ska kunna ske så att vårterminen 2021 är i ekonomisk balans.

Gymnasium i egen regi

Sänkningen av kostnader för IT sker gradvis under tre år. Skolan ser över program och inriktningar för att effektivisera verksamheten inför höstterminen 2020 men när det gäller språkin introduktion så är det tveksamt om effekt uppnås inför 2021.

I bildningsförvaltningens tjänsteutlåtande nämns följande åtgärder för att motverka den negativa prognosen: i) minska antalet platser på *förskolan* och *grundskolan*, ii) minska även personal inom grundskolan. Andra alternativ såsom att belägga övriga förskolor och grundskolor i kommunen med överskottskrav för att täcka de uppkomna underskotten nämns.

För *gymnasium i egen regi* beskrivs sänkning av personal och IT-kostnader.

Särskilt stöd är kopplat till volym varför inga åtgärder planeras.

För *modersmål* och studiehandledning föreslås minskning av personal.

Merparten av personaleffektviseringarna genomförs till höstterminen 2020. Kostnader för semesterlöner kommer dock att tillkomma fram till och med slutet av augusti, vilket gör att man i de flesta fall kan räkna med en effekt på en tredjedel av helårseffekten.

Björn Wallgren

Datum	Diarienummer
2020-05-26	KS 2020/0197
Reviderat	
2020-06-10	

I tjänstlåtandet till åtgärdsplanen återfinns andra tänkbara åtgärder som dock måste diskuteras och utredas först för att sedan bli föremål för politiska beslut. Exempel på några av punkter är; minska löneglidningen genom sänkta kompetenskrav vid nyanställning, minska lärartätheten, öka undervisningstider för lärare, minska antal skolor och öka kapaciteten per skola.

Kommunledningskontorets yttrande

Kommunledningskontoret ser att utbildningsnämnden gör sitt bästa för att nå en budget i balans. Åtgärdsplanen som beslutades den 18 mars 2020 och den nya åtgärdsplanen för 31 mars 2020 är en bra början.

Den nya åtgärdsplanen för 31 mars 2020 innehåller olika åtgärder för att komma i balans. Kommunledningskontoret har svårt att se att varje aktivitet har värderats och summan av alla aktiviteter ska täcka åtgärdsbehovet som är cirka 19,8 miljoner kronor. Den nya åtgärdsplanen innehåller en tydlig tidshorisont men får inte helårseffekt. Detta leder till att utbildningsnämnden inte når en budget i balans 2020 och det finns risk att det inte nås 2021 heller.

Kommunledningskontorets slutsats är, att även om många åtgärder vidtas, så är det inte tillräckligt för att nå en budget i balans till 2020 och inte heller 2021. Kommunstyrelsen tillsammans med utbildningsnämnden bör bland annat ha en dialog om det är fler förskolor och grundskolor som behöver avvecklas.

Vidare bör kommunstyrelsen tillsammans med utbildningsnämnden ha en dialog om att fastställa en princip om huruvida andra förskolor och grundskolor ska åläggas med överskottskrav eller inte. Det är kommunledningskontorets uppfattning att det är naturligt utifrån ett koncernperspektiv att vissa enheter åläggs ett överskottskrav för att koncernen som helhet ska nå en budget i balans. Hur stort överskottskravet kan vara är däremot föremål för diskussion.

Johan Lindberg
Tf kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomichef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande Uppföljning av utbildningsnämndens åtgärdsplan för att nå en ekonomi i balans
2. Beslut UN 2020-04-29 (§ 35) Åtgärdsplan för en budget i balans
3. Bildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2020-04-17
4. Utbildningsnämndens åtgärdsplan per 31 mars 2020
5. Bildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2020-03-04

DANDERYDS KOMMUN
Kommunledningskontoret

Björn Wallgren

Expedieras
Utbildningsnämnden
Revisorena

Tjänsteutlåtande

6 (6)

Datum
2020-05-26

Diarienummer
KS 2020/0197

Reviderat
2020-06-10